

Szuhánszki Tamás — Déri Balázs

A magyarországi metodista gyülekezeti éneklés

A „*metodizmus*” a John Wesley (1703–1791) *Szuhánszki Tamás a miskolci Ávasi Gimnázium zenetanára, a Miskolci Esterházy Kórus karnagya.* testvéröccse, Charles Wesley (1707–1788) anglikán lelkészek által az angol nemzeti

egyházon belül elindított kegyességi mozgalmat és az annak nyomán később önállóan szerveződött, protestáns teológiájú egyházi közösségeket jelölő szakszó. A metodista egyházak és felekezetek —bár teológiai látásuk, gyülekezeti gyakorlatuk s egyházszervezetük kisebb-nagyobb mértékben különbözik egymástól—, *összességükben* képviselik a hagyományos protestáns egyháztudatot. Ez a metodizmus egy részében a püspöki rendszer megtartását is jelenti, de a püspöki rendszerű metodista egyház is erősen szabadegyházi jellegű. A kötött liturgia bizonyos elemeinek megtartása —változó mértékben— szintén megkülönböztető vonása a metodizmusnak, így e tekintetben is valamiképpen átmenetet, illetve kapcsolatot jelent a protestáns népegyházak (pl. az anglikán egyház „Low Church”, de akár a liturgikus irányultságú „High Church” ága), valamint a liturgikus minimalizmussal jellemezhető szabadegyházak között.

Az Amerikai Egyesült Államokban a metodista egyházak az össznépeség körében a legjelentősebb számot képviselik (igazi népegyházat is jelent: „The United Methodist Church”), míg a szárazföldi Európában a metodizmus viszonylag kis létszámú; Németország nagyobb létszámot képvisel, a német egyesítés előtt két külön püspöksége volt, míg az összes volt szocialista ország, Dél-Európa és két észak-afrikai ország egy püspöki kerület.

A XX. század eleji, „első hullámos” püskösdi mozgalom az amerikai metodizmus körében indult. Metodista gyökerű az újabban nálunk is megjelent Názáreti Egyház (Church of Nazarene) is, mely szorosabb kapcsolatokat ápol a metodizmussal, vagy az Üdvhadsereg Szabadegyház. A sokféle kapcsolódás érteti meg, hogy a protestáns ökumenikus mozgalom kiemelkedő képviselői között sok metodista volt (John Raleigh Mott, az Egyházak Világtanácsa tiszteletbeli elnöke, 1946-es Nobel-díjas, s Philipp Potter, 1972–1984 közt a szervezet főtitkára.)

Az egyik legfontosabb kapcsolódást azonban az énekköltő Charles Wesley stílussteremtő tevékenységét folytató, sajátos gyülekezeti énekanyag jelenti, amely különböző változataiban meghatározza az angol-amerikai protestáns éneklést. Ugyanúgy megszólalnak metodista énekek az anglikán katedrálisokban és college-okban (gregorián és polifón darabok mellett), itthon pedig nemcsak metodista és más szabadegyházi gyülekezetekben, hanem református és evangélikus templomokban is.

A Wesley-fivérektől az Egyesült Metodista Egyházig

John Wesley Oxfordban tanult, majd anglikán lelkészi szentelése után oda visszatérve megalapította a vallásgyakorlást igen komolyan venni akaró társainak azt a Szent Társaságot (Holy Club), amelyre „módszerességük” miatt ragadt az eleinte gúnynévnek szánt „methodista” név. 1735-ben Amerikába utazott, hogy az indiánok között misszionárius legyen. A belső bizonyosságra vezető megtérésében fontos szerepe volt egy morva lekipásztornal való találkozásának, mint ahogy a morva énekköltés is erős hatást gyakorolt a XVIII. századi angol énekszövegírásra. Angliába visszatérve, 1738-ban egy alkalommal Luthernek a Római levélhez írt bevezetése hallatán ment végbe benne az a lelki változás, amelyet megtérésének tekintett. Ez időre esik két meghatározó munkatársa, George Whitefield (1714–1770) és fivére, Charles megtérése is. Az egyszerű munkástömegeket is megszólító igehirdetéseik, melyeket igen sokszor a szabadban tartottak, erősen hozzájárultak a XVIII. századi nagy angliai ébredéshez. A methodista igehirdetés hatása az angol egyházat is átalakította, s nem maradtak érintetlenek tőle a hagyományos „szabadegyházak” sem.

John Wesley mindvégig anglikán lelkész maradt, angliai követői csak halála után szerveződtek külön egyházba; addig az államegyházzal bizonyos értelemben párhuzamos hálózatot jelentettek a methodista jellegű vallásos társaságok és gyülekezetek. Amerikában azonban a függetlenség 1783-as kivívása új helyzetet teremtett. Wesley az államegyházi státus megszűnése után az amerikai metodizmust ellátta az alapvető hittani és liturgikai iratokkal. Hitcikkelyei, Prédikációi és a Magyarázó megjegyzések az Újszövetséghez meghatározták az új Püspöki Metodista Egyház tanítását és istentiszteleti rendjét.

Az amerikai metodizmus több mint kétévszázados történetét nem csak a részbeni széttagolódás, hanem egyesülési törekvések is jellemezték. Jelentős volt e tekintetben a német és holland nyelvi és kegyességi hátterű Evangéliumi Közösség (Evangelical Association/Church) és a Krisztusban Egyesült Testvérek egyháza (Church of the United Brethren in Christ) egyesülése Evangéliumi Egyesült Testvéregyház (Evangelical United Brethren Church) néven 1946-ban, amely viszont 1968-ban egyesült a Metodista Egyházzal. A létrejött Egyesült Metodista Egyház (United Methodist Church) a világ legnagyobb —ami pedig az egyházirányítást illeti, a püspöki hivatalt megőrző—methodista felekezete. Az Egyesült Államokban 8 millió tagja — köztük a világpolitika olyan meghatározó alakjai, mint Georg W. Bush volt amerikai elnök és Hillary Clinton volt elnökjelölt, jelenleg külügyminiszter— a Déli Baptista Szövetség után a legnagyobb protestáns egyházat alkotja, további kb. 4 millió tagja a világ 130 országában él. 40, kisebb-nagyobb, sokszor világszerte működő felekezet, összesen kb. 70 millió hívő hivatkozik a Wesley-örökségre, vallja magát metodistának. A nem püspöki rendszerű angliai metodizmus három fő csoportja (köztük a Wesleyan Methodist Church) 1932-ben egyesült. A Methodist Church of Great Britain-hoz kb. 300 ezer hívő tartozik.

Methodisták Magyarországon

A szárazföldi Európa methodista missziója a XIX. század közepén bontakozott ki. Magyarországra 1898-ban Ausztriából érkezett az első methodista igehirdető, Robert Möller. Az első világháború kitörésekor mintegy 1000 hívő vallotta magát methodistának, de a trianoni „béke” után gyakorlatilag csak a budapesti gyülekezet maradt az országhatárokon belül. (Pl. a bácskai misszió Jugoszláviához került.) A két világháború közötti gyülekezetépítés eredményét aztán a németek kitelepítése, valamint a szlovák-magyar lakosságcsere tette tönkre: tagjai kb. kétharmadát veszítette el az egyház. A hitéleti és szociális tevékenység korlátozása a kommunizmus-szocializmus évtizedei alatt a többi szabadegyházhoz hasonlóan erősen érintette. Az előző rendszerben az egyház a Szabadegyházak Tanácsa tagja volt. 1995-től az Evangéliumi Szabadegyházak Szövetsége laza szerveződésének alapító tagja.

A mai Magyarországon két nagyobb létszámú felekezet képviseli a methodista tradíciót. Az első a *Magyarországi Methodista Egyház*, amely a United Methodist Church része, ill. képviselőket delegál a „General Conference”-re. A magyar egyház mint egyházszervezeti egység (ún. „Évi konferencia”) a svájci „Zentralkonferenz” része; püspöke: dr. Patrick Streiff. Az 1970-es években —itt nem tárgyalandó okok miatt— kivált gyülekezetekből, ill. hívőkből formálódott a *Magyar Evangéliumi Testvérközösség*, mely a Wesley János Lelkészképző Főiskolát működteti. Hivatalos elismerést nyert a *Budapesti Kegyelem Methodista Gyülekezet* is. Szintén a Wesley-tradícióhoz tartozik a Magyarországon a II. világháború előtt komoly hagyománnyal bíró, karitatív munkájáról ismert *Üdvhadserég*; a rendszerváltozás óta újra működik. A XIX. század végi amerikai ún. „szentségmozgalomból” kinőtt *Názáreti Egyház* (Church of the Nazarene) 1996 óta van jelen Magyarországon. A továbbiakban illetékesség okán csak az elsőről szólunk.

A Magyarországi Methodista Egyházban jelenleg 15 methodista lelkipásztor 11 körzetben, mintegy 40 gyülekezeti helyen lát el rendszeres szolgálatot. Nagyobb gyülekezetek vannak Budapesten, Budakeszin, Dombóváron, Kaposvárt, Miskolcon, Kistokajban, Alsószolcán, Nyíregyházán, Pécsen, Hidason, Szegeden, Szekszárdon, Györkönyben, Szolnokon. A gyülekezetek körzetekbe szerveződnek. Az egyház vezetője szuperintendensi minőségben jelenleg Csernák István lelkész.

A methodista liturgia sajátosságai

John Wesley liturgiai tanításának kiindulópontja az anglikán egyház gazdag öröksége volt, úgy, ahogyan az a Book of Common Prayerben megragadható. A különvált amerikai egyház számára ezt adaptálta. Mivel azonban Wesley teológiai öröksége elsősorban a gyakorlati életszentség hangsúlyozása, a methodista egyházakban a liturgiai tekintetében nagy változatosság jött létre.

Van, ahol a hagyományosnak tekintett református istentiszteleti modell szerint az istentisztelet egyetlen liturgusa a lelkész. „Az istentisztelet inkább volt a lelkész improvizációja ..., mint tudatos vagy az egyházrenddel szabályozott liturgiai keretben történő istentiszteleti rend. ... közösségeinkben mindenhol kialakult valamilyen szokás, amely nagymértékben függött az éppen ott szolgáló lelkésztől. Ez többségében azokat a liturgiai elemeket jelentette, amelyek —keretét tekintve— ma is jellemzőek a metodista istentiszteletre: a bevezető apostoli köszöntés után ének, igeolvasás, imádság, újabb ének követi egymást, majd az istentisztelet idejének több mint felét kitevő ige hirdetés következik. Az ige hirdetést lezáró lelkésszi imát kiegészíti a személyes csendben megfogalmazott imádságra adott egy-két perc vagy a szabadon mondott személyes hangos imádságok csokra. A záróének és áldás zárja az istentiszteletet.”¹ Ez a liturgikai gondolkodás nem a wesleyánus hagyományra vezethető vissza: „Ennek a gyülekezeti «liturgiai rendnek» az elemei nagymértékben függtek a századfordulós magyar puritán protestáns (evangélikus, református) hagyományoktól és a kisgyülekezeti, családi gondolkodástól.” Magyarországon „nincs kötött perikóparend. Néhány lelkész a német Losungen (Útmutató) alapján választja meg a vasárnapi textust, mások az egyetemes metodista textusgyűjteményt használják, de igen gyakori a szabad textusválasztás is.” „Az istentiszteleten a lelkészek civil ruhát, általában fekete öltönyt és fehér inget hordanak. Ez összhangban van az európai gyakorlattal. Angol és amerikai lelkészeink színes papi ruhát viselnek a szertartásokhoz.”

Ha a papi és a liturgikus kórus-ruhák színessége nem is jelent még meg, elkezdődött a színesebb metodista liturgia egyes elemeinek feldolgozása a magyarországi metodisták istentiszteletei életében is, elsősorban a hivatalos német metodista liturgikus könyvek megismerésével. (Az új énekeskönyv már liturgikus rendeket is közöl.) Az utóbbi időben Magyarországon is hangsúlyt fektetnek a gyülekezet tagjainak bevonására az istentisztelet vezetésébe (igeolvasás, imádság, bizonyágtétel, a hirdetések átadása, esetenként a liturgia vezetése). Mindez még a gyülekezet „aktivizálásának” nem feltétlenül liturgikus módusa is lehetne, de fontos mozzanat, hogy „... a mai metodista istentiszteleten egyre gyakrabban hangzanak fel a rezponzorikus imádságok is. Gyakran mondjuk együtt a Miatyánkot. A hitvallások közül igazán csak az Apostoli hitvallás került be az istentiszteleti gyakorlatunkba”.

A legsajátosabban metodista liturgikus istentisztelet az ún. szövetségmegújító istentisztelet (Covenant Service). „A liturgia szövege és felépítése visszanyúlik az első metodista mozgalom idejére, a XVIII. századra. John Wesley a mozgalom vezetője ennek alapján kérte, hogy a gyülekezetek tagjai minden évben újítsák meg szövetségüket Istennel. Ezt az istentiszteletet általában újév napján vagy az év első vasárnapján tartották, de kapcsolódhatott más eseményhez is. A liturgia nagy része a Wesley által 1750-ben használt szöveget

¹ Az idézetek forrása: Csernák István: „A metodista istentisztelet tradicionális és mai jellegzetességei I-II.”, *Evangélikus Élet* 2004/37. és 38. szám.

tartalmazza.” Gyülekezeti istentiszteleteken kívül országos ünnepeken is gyakorolják. Részei: „könyörgés tiszta szívért, tanítás (Jn 15,1 8 szerint), imádat, hálaadás, bűnvallás és a szövetség megújítása. Az istentisztelet középpontjában a szövetségmegújító imádság áll. ... a szertartást vezető lelkész meghívja a gyülekezetet arra, hogy szabad elhatározással szánjuk oda magunkat Istenünknek, a szövetség Urának, és vegyük magunkra a Krisztus igáját! A gyülekezet válasza: «Nem vagyok többé a magamé, hanem a tiéd. Állíts oda, ahová akarsz! Rendelj amellé, aki mellé akarsz! Hadd dolgozzak, hadd tőrjek akaratom szerint! Használj vagy állíts félre céljaid szerint! ... Szabad elhatározásomból és teljes szívemből mindent jótetszésedre és kezedre bízok.»”²

Az amerikai metodizmus (és presbiterianizmus) további liturgikai sajátossága még az 1930-as évek legvégétől, hogy a pünkösdi utáni vasárnapok időszakát két részre osztja, és az utolsó 13–14 hetet „Kingdomtide” néven ünnepli. Ennek utolsó vasárnapja a Krisztus Király ünnepe; liturgikus színe a zöld, míg a pünkösdi vasárnapoké piros. (A 90-es évektől az Egyesült Metodista Egyház visszatérőben van a pünkösdi utáni vasárnapok egységes zöld liturgikus színéhez.)

Magyarországi metodista gyülekezeti énekeskönyvek

A magyar metodisták a Dicséreték 1971-es kiadása előtt többféle énekeskönyvet használtak (Hozsanna, 1901, Hallelujah, 1921), míg a német nyelvű gyülekezetek Györkönyben, Hidason és Budapesten is a német metodista „Gesangbuch”-ból énekeltek. Új énekek is terjedtek, gyakran kézírással vagy írógéppel leírva. A kántoroknak nem volt ismeretlen, a „Gyöngyszemek”, de „A hit hangjai” baptista énekeskönyvből is szóltak énekek a metodista istentiszteleteken. Ez érthető, hiszen számos metodista szöveg- és dallamszerző található a baptista énekeskönyvben, illetve mindkét egyház legnagyobb kiterjedése is közös: az angol nyelvterület, és ezen belül is az Amerikai Egyesült Államok. A magyar metodista éneklésre mégis közvetlenebb hatással volt a német nyelvterület közelsége, mert kezdetben szervezeten is az Észak-Németországi Évi Konferenciához, majd közvetlenül trianoni békekötésig az Osztrák-Magyar Missziói Konferenciához tartozott a Magyar Metodista Egyház.

A kántori szolgálatot segítette az 1940-ben kiadott „Énekek az Úr” (Evangéliumi Könyvkiadó). A Baptista Egyház által kiadott „Evangéliumi Énekek” füzetben is voltak kedvelt énekek. A metodisták több szabadegyházi közösséggel együtt használták az 1959-ben megjelent, „Új Hozsanna” című gyűjteményt, mely a Magyarországi Szabadegyházak Tanácsa kiadásában jelent meg

² „I am no longer my own but yours. Put me to what you will, rank me with whom you will; put me to doing, put me to suffering; let me be employed for you or laid aside for you, exalted for you or brought low for you; let me be full, let me be empty, let me have all things, let me have nothing; I freely and wholeheartedly yield all things to your pleasure and disposal.”

(Budapest, 1959). Felelős kiadója a köztiszteletben álló, de az ÁEH által éppen leváltott Kiss Ferenc orvosprofesszor, a Szabadegyházak Tanácsának Elnöke volt. A csak szöveget tartalmazó énekeskönyvet elsősorban a Metodista Egyházban és a Keresztyén Testvérgyülekezetben forgatták. Azokat az énekeket, amelyek megtalálhatók voltak a „Hallelujah” kiadványban, az ének alatt egy H betű és a sorszáma jelezte. Az énekeskönyvnek volt továbbá egy egyszerű dallamos függeléke: az énekléshez használható, de a kántori szolgálathoz továbbra sem elégséges változat. A gyülekezeti kísérleteket több kottából kellett összeszedni. Az énekeket ábécés rendben közölték. A korábban már használt énekeskönyvekből sok éneket átvettek. Új fejlemény volt, hogy finn anyag is bekerült, de az énekek elsöprő többsége Hallelujah-ének maradt.

A Dicséretetek 1971-es kiadása

Az első kifejezetten metodista gyülekezeti énekeskönyv 1971-ben, Budapesten, A/5 formátumban, 6000 példányban jelent meg *Dicséretetek* címmel (*Evangeliumi énekek gyűjteménye* alcímmel). Felelős kiadója Hecker Ádám, a Magyarországi Metodista Egyház szuperintendense volt. Az előszóban (3–5.) az Énekeskönyv-ügyi Bizottság gondolatait rögzítették. A kisalakú szöveges kiadást 1972-ben követte a kísérleteket tartalmazó kottás változat.

Az előszó szerint a könyv kiadását a régebben használt *Új Hozsanna* című gyűjtemény kifogyása okozta, s nem az, hogy elavultnak tartották volna: számos ének még egyenesen újnak hatott. „Ezért azután kevés változtatással meg is maradt az Új Hozsanna jellege ennek az énekeskönyvnek is” (4.), sőt szinte párhuzamosan használhatók voltak, hiszen a gyűjteményben a kihagyott énekek helyére az ábécérendben többé-kevésbé megfelelő új került. A kihagyást azzal indokolták, hogy az adott ének évek alatt sem tudott meghonosodni. Az újonnan fölvetett énekek egy része már az Új Hozsanna előtt ismert volt a gyülekezeteknek s nem felejtve őket, hiányolták, más részük az Új Hozsanna megjelenése után „kapott szárnyra” (az előszó szóhasználata szerint).

Az összeállításban három szempontot tűztek ki célul. Az első „az énekek evangéliumi mondanivalója volt: képesek-e betölteni az ébresztés, hívogatás, a hitre, megszentelődésre való buzdítás szolgálatát.” (4.) A második szempont a „gyülekezetek éneklő kedve”, vagyis azt, hogy az énekek „mennyit érnek, azt a használatuk dönti majd el, — nem olyan magas művészi színvonal, amelyet az egyszerű ember nem tud megérteni.” (4–5.) Mégis, harmadikként „ezeket az énekeket zenei és költői igényesség szempontjából” megvizsgálták, s részben az igényesség javára módosítottak, illetve visszatértek régebbi szövegekhez „főleg a közös ökumenikus alkalmakra való tekintettel”. (5.)

A gyűjtemény 515 éneke tehát nem tartalmi csoportosításban, hanem a fentebb jelzett okok miatt néhol nem tökéletes ábécé-rendben követi egymást az 1. és 402. szám között, majd az ábécérend újra kezdődik. A 403-astól a 433. számig tartó énekek nagy részét, az újabb ábécérendben következő, 434 és 445 közöttieket pedig teljesen a „Víg hozsannák” tartalmi egységbe foglalja össze

a mutató (362–363), tehát ezek lennének a korabeli „ifjúsági énekek”. 446 és 503 között a gyermekistentiszteletre szánt énekek sorakoznak, ismét ábécérendben, s ugyanígy 504 és 514 között egyversszakos énekek, ún. mottó-énekek, majd 515-ös szám alatt 19 kánon zárják a gyűjteményt. (A mottóének a gyülekezet válasza a lelkész által közvetlenül az igehirdetés előtt felolvasott szentírási textusra. Ezt a rezponzoriális éneklési módot nem minden gyülekezetben gyakorolják. A kánonokat elsősorban a kötetlenebb, nem kimondottan istentiszteleti együttléteken, mint például szeretetvendégségen éneklük.

Az ünnepek, alkalmak és témák szerinti válogatást „Csoportosított tartalomjegyzék” könnyítette meg (338–363.) Eszerint a fő csoportok az ünnepek (advent, karácsony, ó- és újév, virágvasárnap, nagypéntek, húsvét, mennybemenetel, pünkösd), különféle témák (hívogató —több mint 50 ének!—, Isten utáni vágy, bűnbánat, megtérés-átadás —értsd: önátadás—, szabadulás-üdvbizonyosság, megújulás, megszentelődés, bizalom-vígasztalás —szintén több mint 50 ének—, könyörgés, dicséret-magasztalás, Krisztus egyháza-közösség, Isten ígéje, munka Isten országában, Jézus várása, örökélet), alkalmi énekek (temetés, reggeli és esti énekek, családi életről —egy ének—, gyermekistentisztelet —kb. 60 „gyermekének”, különböző ünnepekre és témákkal—, víg hozsannák, vagyis ún. „ifjúsági” énekek”), mottók és kánonok. Összességében az énekek kb. kétharmada ún. tematikus, s a fennmaradó kb. egyharmad az ünnepi és alkalmi ének.

A szöveges könyv általában tájékoztat a szövegíróról (itt-ott születési és elhalálozási adatokkal) és idegen nyelvről való átültetéseknél nemegyszer a fordítóról is. Az énekkészlet „bethániás” eredetét tekintve természetes módon igen gyakoriak a Bethánia Egylet fordítói (mint Vargha Gyuláné és fia, Vargha Tamás), de mellettük sokszor előforduló név az evangélikus diakonissza Túrmezei Erzsébet, valamint Iványi Tiborné (1928–), a Magyarországi Metodista Egyházban, majd a Magyarországi Evangéliumi Testvérközösségben szolgáló „laikus lelkész”, továbbá —F. S. betűjellel— Sréter Ferenc (1894–1988) evangélikus lelkész, aki az evangélikus egyházból kivált —illegális/féllegális — Budai Eklézsia alapító lelkésze volt. 1972-ben csatlakozott közösségével a Magyarországi Metodista Egyházhoz, de részleges függetlenségüket megtartották.

A Dicséreték újabb kiadásának igénye és előmunkálatai (a Próbafüzet)*

Az énekeskönyv új kiadását és reformját főleg az indította el, hogy a „Dicséreték” szöveges és négyzólamú kottás változata külön-külön kiadványban jelent meg (1971, 1972). Ez nem csak a gyülekezetek pontos éneklését, hanem a kántori szolgálatot ellátó személy feladatát is megnehezítette. A családokhoz elsősorban a „Dicséreték” szöveges változata jutott el. A dallam és a ritmus csak hallás után rögzült. A házi istentiszteleteken vagy kisebb összejöveteleken emlé-

* Az alfejezet szó szerinti idézet a 2004-es kiadás előszavából (4.).

kezetből idézték fel az énekek zenei anyagát. Így előfordult, hogy „ritmus- és dallamvariációk” születtek, melyek megnehezítették a közös, egységes éneklést.

Természetesen már ez a kidvány is nagy fejlődést jelentett, mert a korábban használt „Új Hozsanna” (1959.) csak az énekek szövegeit tartalmazta, ill. azoknak az énekeknek az egyszólamú kottaképét, amelyek nem szerepeltek a „Hallelujah!” (1921.) énekeskönyvben.

Fölmerült az igény egy olyan énekeskönyv összeállítására, amely egy kiadványban közli az énekek pontos dallamát és szövegét. 1985-ben egy „Próbafüzet” jelent meg, új énekekkel, négszólamú kottás változatban. A kottakép nagyban megkönnyítette az énekek elsajátítását. Azok az énekek, melyeket szívesen fogadtak a gyülekezetek, bekerültek az új énekeskönyvbe is.

A Dicséreték 2004-es kiadása

A *Dicséreték* (alcíme szerint *Énekeskönyv*) újabb, átszerkesztett, négszólamú kíséretekkel ellátott kiadása —teszt (1071 oldalas) gyűjtemény— hosszas előkészületek után 2004-ben látott napvilágot, B/5 formátumban, 4000 példányban. Felelős kiadója Csernák István szuperintendens volt. Az énekek száma gyakorlatilag változatlan maradt. Ahogy régebben 514 énekhez az 515-ös szám alatt kánonok csatlakoztak, itt 514 ének után az 515–517 tétel: egy énekelt záróáldás, a magyar Himnusz és egy énekelt Ámen.

Ajánlásában (3.) Heinrich Bolleter püspök először is bibliai alapvetéssel hangsúlyozza az éneklés fontosságát: „A Biblia és az énekeskönyv szorosan összetartoznak. Sok ének nem más, mint a megénekelte Ige, a hit válasza Isten szavára és hívására.” A saját ima elsődleges, de „Ha saját gondolataink elapadnak, akkor az énekversek válhatnak számunkra imádsággá.” A metodizmus evangélikációs elkötelezettségének ismeretében nem meglepő, hogy felhívja a figyelmet: „ne felejtsük el az éneklés evangélikációs kihívásait sem. Lelki atyáink énekkincse nagyon gazdag, nemzetközi evangélikációs biznyságtételt tartalmaz.” Másodsorban saját egyházi hagyományára hivatkozik: „A metodisták közössége mindig éneklő mozgalom volt.” Továbbá: „Wesley meg volt győződve, hogy a gondosan összeválogatott énekkincs az egyház biblikus gondolkodását, kegyességét, és ezáltal biznyságtételét is kifejezi, illetve befolyásolja.” Az „új evangélikációs énekek” indoklásában is Wesley a hivatkozási alap: „Ezt a hitbeli biznyságtételt folytatják tovább korunk énekei. John Wesley egy 1761-ben kiadott énekeskönyv előszavában ezt írta: «Tanuljátok meg ezeket a dallamokat, mielőtt más énekeket keresnétek; utána aztán tanulhattok annyit, amennyit csak akartok»”. Összefoglalásul, trinitárius formulával még egyszer megadja az énekeskönyv céljait: Isten dicsérete, buzdítás Krisztus követésére, a Szentlélek segítségével által hozzájárulás a lelki közösségek megerősödéséhez és az egyház biznyságtételének hatékonyságához.

A Dicséreték 2004-es kiadásának szerkesztési elvei és szerkesztői**

Az énekek kiválasztásában támpontot jelentettek a gyülekezetek visszajelzései a leginkább közkedvelt vagy kevésbé használt énekekről.

Tehát a szerkesztők a már meglévő „Dicséreték” énekeskönyvet alapul véve törekedtek egy négyszólamú kottás, szöveges énekeskönyv létrehozására. Az új énekeskönyvből kimaradtak a gyermekénekek, illetve azok az énekek, amelyeket ma már nem énekelnek. Arra törekedtek, hogy zenei szempontból a legeredetibb formájukban jelenjenek meg az énekek. Ehhez felhasználták valamennyi mai magyar protestáns és katolikus énekeskönyv tanulságait. A metodista énekeket egybevetették a külföldi (német, angol, finn, amerikai) énekeskönyvekkel. Bővült az énekanyag a korai metodista mozgalom nagy énekírójának, Charles Wesleynek az énekeivel. Az egyes egyházak engedélyével átvettek más egyházak énekeskönyveiből hiánypótló énekeket.

Munkájuk során igyekeztek igazodni az 1983-ban megjelent „Ökumenikus Énekeskönyvhöz” is, ami fontos lépést jelentett a közös protestáns énekkincs kialakításában és megőrzésében.

Bár az eredetiségre törekedtek, egyes énekeknél mégis szükségesnek látták a ritmikai változtatást prozódiai okokból. Az énekeket oldalpárookban helyezték el, a négyszólamú kottakép belsejében szerepel az első három versszak. Ez megkönnyíti az orgonista (kántor) feladatát, segítséget jelent az énekek többszólamú megszólaltatása esetén, ill. az új énekek tanulásában, tanításában.

A korábbi „Dicséreték” (1971) énekeskönyvben többnyire betűrendben követték egymást az énekek. Az új összeállításban tematikus csoportosítást hoztak létre, ami segíti az énekek téma szerinti kiválasztását, illetve a lelkészek és gyülekezeti szolgálattelvők munkáját.

A dallam és szöveg eredetét énekenként feltüntették. Az énekeskönyv végén megtalálható a dallamszerzők, szövegírók, fordítók jegyzéke, rövid életrajzi ismertetővel.

Az énekeskönyv kiegészül az úrvacsorai és a szövetségmegújító istentisztelet liturgiájával, a Miatyánk és az Apostoli Hitvallás szövegével.

A szerkesztői munka nagy részét Szuhánszki Tamás és Szuhánszkiné Ladócsy Erzsébet karnagy-zenetanárok végezték, illetve a szerkesztőbizottság tagjai voltak még dr. Hecker Frigyes és Sztupkai Mihály lelkészek. A zenei lektorálást Szűcs Sándor főiskolai tanár, karnagy vállalta el, az anyanyelvi lektorálást Bánfalvi Ágnes középiskolai magyartanár végezte. A kottagrafikát Ács Gyula készítette. Az életrajzi kutatómunkában lakatos Judit, a német nyelvű adatok fordításában Mitschele Boglárka segített.

** Az alfejezet szó szerinti idézet a 2004-es kiadás előszavából (4–5.), csak a többes szám 1. személyű igealakok változtak meg. kihagyással, vagy 3. személyre (esetenként a „szerkesztők” kiégszítéssel).

Az 1971-es énekeskönyvből kimaradt anyag

Az 1971-es énekeskönyv 514 tételéből és az 515-ös szám alá foglalt kánonokból kimaradt 75 ének és a kánonok. Mint említettük, kihagyásra ítéltettek a régebben gyermekistentiszteletre szánt énekek. Ami mégis megmaradt, az egyéb énekek fejezetbe került: a 446–503 közti 58 énekből 50, ezentúl a „víg hozsánának” 403–433-as sorozatából 4, a 434–445-ösből 5, összesen 9, továbbá két mottóének. A 402 gyülekezeti énekből mindössze 14 maradt ki — tehát a gyülekezeti énekek törzskészlete lényegileg megmaradt.

Az énekeskönyv újabb anyaga

Az új énekeskönyv 515–517. tételéről fentebb már említettük, hogy az 515. énekelt záróáldás („apostoli áldás”, 2Kor 13,13), az 516. a magyar Himnusz, az 517. pedig egy énekelt Ámen. Az első és a harmadik a magyarországi baptisták reforménekeskönyvének (A hit hangjai, 1960) végéről vétetett át, ott a két darab összetartozik (Jakob Braun német baptista szerző 1850-ös műve), ám a baptistáknál is csak az istentiszteletzáró Ámen van gyakorlatban mintegy liturgikus énekként, így kétfelé vétele indokolható.

Ami a továbbiakat illeti, a fentebb bemutatott, kimaradt ének helyére került énekek különféle eredetűek, de jó részük az 1983-ban megjelent „Ökumenikus Énekeskönyv” letétei, hiszen a szerkesztők elvei között lényeges szempont volt az énekanyag egymáshoz közelítése, s az említett énekeskönyv már kompromisszum eredménye. Így általában azon egyház szövege került be az új metodista énekeskönyvbe, amelyik legközelebbi örököse az adott éneknek. Az evangélikus, református énekeskönyvek négyyszólamú letétei át lettek harmonizálva, így többségükben az akkor még érvényben volt baptista „Hit hangjai” vagy külföldi metodista énekeskönyvek letétei kerültek az új metodista énekeskönyvbe. A harmóniák sok esetben jobban megőrizték az énekek eredeti változatait. A két közösség egyébként is komoly átfedéseket mutató énekkészlete még közelebb került egymáshoz. Az új „Baptista gyülekezeti énekeskönyv” (BGy) csak hónapokkal jelent meg korábban. Mivel a két baptista énekeskönyv közti időszakban megjelent más gyűjtemények nem egy éneke (dallam és/vagy szöveg) bekerült a legújabb baptista gyűjteménybe, az ezekből való átvételek egyezésként jelennek meg az új baptista gyülekezeti énekeskönyvvel.

Az új anyag összetételének részletes elemzése túlmegegy a jelen írás keretein. Mindenesetre máris megállapítható, hogy ha a metodista gyülekezetek a következő években magukévá teszik új énekeskönyvüket, akkor anélkül, hogy túl nagy változások miatt törés állna be, jelentősen gazdagodnak a protestáns gyülekezeti ének javának megismerésével, s bár megőrzik a metodista éneklés kötődését a Wesley-mozgalom kiindulópontjaihoz és a nemzetközi egyházhoz, jobban beletagolódnak a közép-európai és magyar protestáns éneklésbe.